

CUVINTELE MONO ȘI POLISEMANTICE

Limba română · clasa a IX-a

Un cuvânt – un singur sens? Sau mai multe?

CONCEPT

Ce este un cuvânt monosemantic?

Un cuvânt **monosemantic** este un cuvânt care are în limbă **un singur sens**.

Sensul lui este clar, precis și nu se poate extinde la alte înțelesuri. În majoritatea cazurilor, cuvintele monosemantice desemnează obiecte sau fenomene concrete.

Exemplu: „soare” – numește doar steaua care ne încălzește ziua.
Nu are alte sensuri.

EXEMPLE

Cuvinte monosemantice

soare

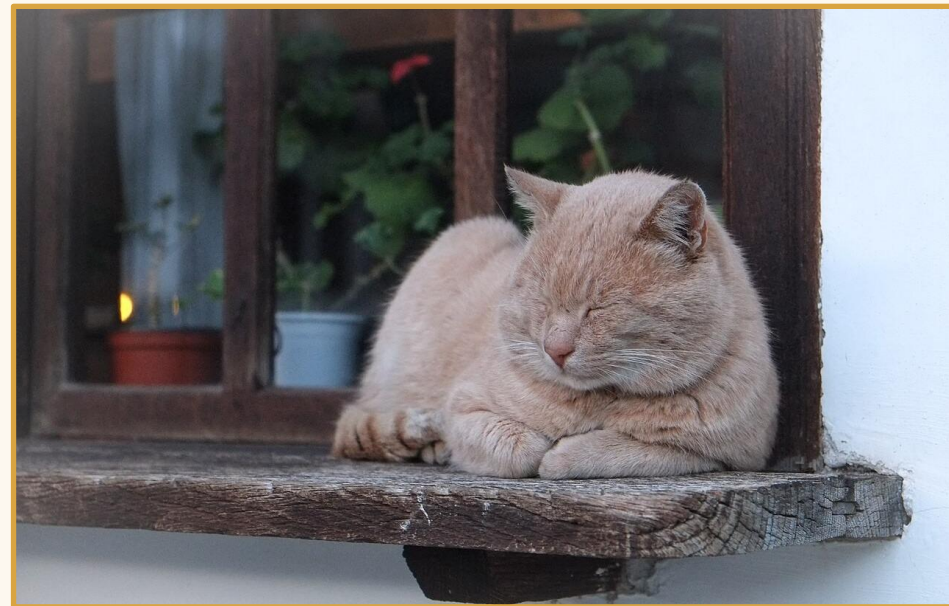
steaua care luminează ziua

noapte

intervalul dintre apusul și răsăritul soarelui

dormit

starea de odihnă a organismului

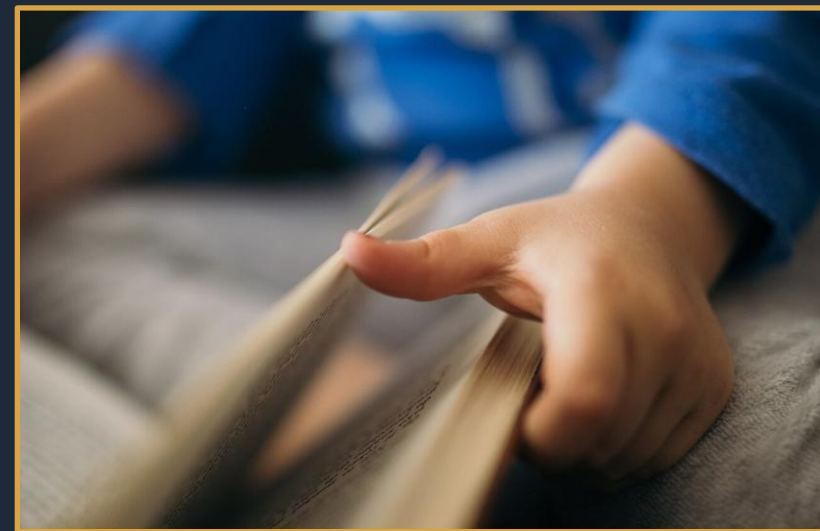
Fiecare dintre aceste cuvinte are **un singur sens** — nu pot crea ambiguitate în text.

CONCEPT

Ce este un cuvânt polisemantic?

Un cuvânt **polisemantic** este un singur cuvânt care are **mai multe sensuri**.

Sensurile sunt legate logic între ele – de obicei prin asemănare sau prin trecerea de la sensul concret la unul figurat. Un singur cuvânt «acoperă» o familie de înțelesuri.

Exemplu: „cap” – capul omului / capul cărții / capul oilor → toate sensurile se leagă de ideea de «parte superioară, început».

„cap” – trei sensuri legate

1. Capul omului

partea de sus a corpului uman

2. Capul cărții

prima parte a unei opere literare

3. Capul oilor

numărul de oi dintr-o turmă (un cap = un animal)

Sensurile se leagă prin ideea de «parte superioară / început» → polisenmie.

„floare” – de la concret la figurat

Sensul concret

organa de înmugurire a plantelor; parte frumoasă a unei flori

Sensul figurat

„floarea pășunii” – cea mai frumoasă parte a unui grup; „a fi în floare”
– a fi la apogeu

Legătura dintre sensuri: asemănarea — frumusețea unei flori se transferă figurat la orice altceva ce ne place.

„drum” – mai multe sensuri

drum

aleea care duce dintr-un loc în altul: „am mers pe drum”

drum de viață

traseul parcurs de o persoană în timp: „pe drumul vieții”

a avea drum

a fi îndreptat, a merge bine: „treaba are drum”

Monosemantic vs. polisemantic

	Cuvânt monosemantic	Cuvânt polisemantic
Număr de sensuri	un singur sens	mai multe sensuri
Legătura dintre sensuri	- (nu există altele)	sunt legate logic între ele
Exemple	soare, noapte, dormit	cap, floare, drum
Ambiguitate în text	rară – sensul e unic	posibilă – se rezolvă prin context

Cum aflăm sensul exact?

Contextul = totalitatea cuvintelor din jur care ne arată **sensul exact** al unui cuvânt polisemantic.

„Capul cărții”

Am citit capul I al romanului pe masă.

→ **sens: prima parte a cărții (cuvintele «carte», «citit» ne confirmă).**

„Capul lui”

Băiatul și-a sprijinit capul de geam.

→ **sens: partea de sus a corpului (verbul «a sprijini» ne confirmă).**

Mini-test: mono sau polisenmie?

1. „munte” – are un singur sens sau mai multe? Justifică.
2. Scrie două propoziții cu „floare”, una în sens concret, alta în sens figurat.
3. De ce nu este „banc” (loc de așezat / instituție) un exemplu de polisenmie?

Reține: un sens → monosemantic · mai multe sensuri legate → polisemantic · aceeași formă, sensuri fără legătură → omonim.